

MÉLTÁNYOS REZSICSÖKKENTÉST!

Az eddigi rezsicsökkentések nem alkalmasak a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére, éppen ezért a díjak további csökkentésének szociális szempontokat is figyelembe kellene vennie.

Bár végleges döntés még nincs a harmadik rezsicsökkentés mértékéről, aligha kétséges, hogy a választási célokat szolgáló akcióra hamarosan sor kerül. A hazai szélesebb közvélemény megítélése ugyanis egybeesik a kormány által felszólított, a valós nemzetgazdasági feltételekkel nem számoló rezsicsökkentés törekvéseivel. A közvélekedés szerint ugyanis az energiaszolgáltatás árának az adott lakossági fizetőképességhez kell igazodni, függetlenül a nemzetgazdaság számára jelentkező, másra át nem hárítható valós költségektől.

A rezsicsökkentésre alapozó választási gazdaságpolitika azonban nemcsak a piacgazdaság és a racionalitás követelményeivel ellentétes, hanem kiindulópontja is hamis. A döntéshozók szerint a hazai energiaszolgáltatás árai irreálisan magasak, döntően a szektort uraló külföldi tőke monopoljövödelmei miatt, ám ez nem igazolható. Az Európai Unió statisztikái szerint a hazai lakossági energiaárak az unió átlaga körüliek, annak ellenére, hogy az energiaimport aránya és a fogyasztói árak áfája nálunk az EU átlagnál magasabb, nem is említve a szektort sújtó állami különadókat.

A válság miatt drámaian visszaesett GDP és lakossági vásárlóerő, tetézve az állam és a lakosság kritikussá váló eladósodásával, továbbá az energiaárak közel megduplázódása és a forint látványos gyengülése a rezsiköltségek súlyát, arányát a lakossági költségben az EU átlag közel kétszeresére emelte.

Mindezekkel együtt a válság miatt emelkedő munkanélküliség, különösen az átlag alatti jövedelműek – a KSH által mintegy 3 millió főre taksált elesett – számára drámai helyzetet teremtett a rezsiszámlák kifizetését illetően. Ebben a társadalmi, gazdasági feszültségben a rezsipolitika – ha közgazdasági értelemben ennek valamiféle értelmet lehet adni – felvetődése természetesnek tűnik, a válaszok keresése pedig önmagában tiszteletreméltó törekvés.

Tudni kell azonban, hogy a lakossági rezsikérdés felszíni jelentkezése csupán a jéghegy csúcsa, mögötte az örökölt társadalmi, gazdasági adottságaink húzódnak meg; különösen az utóbbi évtizedben tapasztalt fejlődésünk sikertelenségei fedezhetők fel.

Bármennyire is kívánatos és üdvözítő lenne a politikai indíttatású, hatalmi eszközökkel elrendelt rezsicsökkentés sikeressége, ebben azok sem hihetnek, akik az akció tevékeny szereplői. Ezen még a szándékolt jövőbeni „rezsifórumok” sem képesek változtatni. Ha az eddigi rezsicsökkentés „megváltó jellegében” nem reménykedhetünk; legalább a soron következő akció során mérsékelni kellene annak szociálisan kedvezőtlen, a társadalmi feszültségeket, az egyenlőtlenségeket inkább erősítő hatásait.

A rezsiköltségek nagy részét kitevő energiafogyasztás a családok társadalmi, jövedelmi helyzet függvényében igen jelentős eltéréseket mutat. Mintegy 500 ezer háztartásban nincs is vezetőkes földgáz, az átlag alatti jövedelműek energiafogyasztása az egy főre számított átlagfogyasztás 50 százalékát sem éri el. Az egységesen, 20 százalékkal csökkentett lakossági energiaárak a kisfogyasztókon alig segítettek, a gazdasági előnyök döntő részét a nagyjövedelmű háztartások élvezték. Ez az eloszlás, a növekedés szempontjából fontos belső lakossági fogyasztást pedig érdemben nem befolyásolja.

Vagyis, ha az eddigi rezsipolitika nem alkalmas, sőt inkább ellentétes a benne felszínre törő társadalmi-gazdasági problémák megoldására, az újabb akciónál legalább a társadalmi-szociális szempontokat nagyobb súllyal kellene megjeleníteni. Az előnyöket döntően azokra – a lakosság közel harmadát kitevő – családokra kellene koncentrálni, akik a mindennapi megélhetés gondjaival küzdenek. Bár ez sem igazolhatja a rezsipolitika racionalitását, de átmenetileg enyhítené a veszélyeket hordozó szociális feszültségeket.